

עורך דין בחזקת חשוד

עביר בכר¹

ב-31 לינואר פסקה שופטת בית משפט פדרלי בארה"ב כי חשודים בביצוע עבירות ביטחון הכלואים בבסיס האמריקאי בגואנטמו בקובה, זכאים להיוועץ עם עורכי דין, להופיע בפני הערכאות המשפטיות בארה"ב, להתמודד עם הראיות נגדם כראוי ולהציג את טענותיהם בפני בית המשפט כדבעי. באותו יום אישרה כנסת ישראל בקריאה ראשונה וברוב מוחץ, הצעת חוק דרקונית אין כדוגמתה.

לפי אותה הצעת חוק, לנציב בתי הסוהר, לסגניו או למנהלו תהיה מעתה סמכות להורות על מניעת מפגש בין אסיר המסווג כביטחוני לבין פרקליטו, באם קיים חשד ממשי כי אותה פגישה עלולה לאפשר ביצוע עבירה המסכנת את בטחונו של אדם, את ביטחון הציבור או את בטחון המדינה. על-פי אותה הצעה ניתן יהיה למשל למנוע מפגש בין עו"ד לאסיר המסווג כביטחוני לתקופה של שישה חודשים, באישור בית המשפט המחוזי, ולתקופה ארוכה יותר באישורו של בית המשפט העליון. קבלת ההחלטה למנוע מאסיר להיפגש עם עורך דינו אמורה להסתמך על מידע קונקרטי לפיו, מטרת המפגש בין עורך-הדין לאסיר איננה לצורך מתן שרות מקצועי, אלא לצורך ביצוע עבירה.

מדברי ההסבר של ההצעה עולה, כי לעורך הדין יינתנו הנימוקים לשלילת המפגש אלא אם כן, יש בגילוי הנימוקים כדי לפגוע בביטחון המדינה או בעניין ציבורי חשוב. משמע, שנציב שרות בתי הסוהר ומנהלי בתי הכלא יהיו רשאים לפגוע בזכותו החוקתית של האסיר להיוועץ עם עורך דינו ובזכותו החוקתית של עורך הדין לחופש עיסוק לתקופות ארוכות, גם בנימוק "שלא ניתן לנמק". קבלתה של אותה הצעת חוק בניסוחה כיום, תביא בוודאות לפגיעה גורפת בזכויותיהם של אלפי האסירים המסווגים כביטחוניים, לייצוג, להיוועצות עם עורך דין ולגישה לערכאות. לא פחות חמור מכך, היא העובדה כי אותה הצעת חוק מכוונת דווקא נגד ציבור עורכי הדין המקבל על עצמו לייצג אסירים ביטחוניים בפני הערכאות השונות. בכל הנוגע לאותם עורכי דין מבקש שב"ס להיות בעל הסמכות העליונה להעניק להם "תעודת יושר והכשר מקצועי" ולהקים מסננת משלו, שתקבע מיהו עורך-דין טוב לייצוג אסירים ביטחוניים ומי לא.

לא ברור כיצד אותו עורך-דין "מסוים" הזומם להיות שותף לביצוע "עבירות חמורות" ממשיך להתהלך חופשי ברחובות מבלי שידבק בו כל רבב, אך עם הגעתו לשערי בית הכלא לביקור אסיר ביטחוני הופך ברגע אחד לחשוד המנוע מלפגוש את מרשו האסיר, לאו דווקא מפאת מסוכנות האסיר, אלא מפאת מסוכנותו הוא- עורך הדין.

דומה, כי שתי מטרות מסתתרות מאחורי הצעת החוק הני"ל; מטרה אחת הנה ניסיון מובהק לעקוף את החלטתו של בית המשפט הגבוה לצדק מלפני שנה, לפיה בוטלה תקנתו של השר לביטחון פנים שהעניקה לנציב ולמנהל שרות בתי הסוהר סמכות להורות על מניעת מפגש בין עורך-דין לאסיר. בג"צ קבע, כי לא ניתן להגביל את זכות היסוד של האסיר באמצעות חקיקת משנה וכי הדבר מצריך חקיקה ראשית.

מטרתה השנייה של הצעת החוק, הנה הוספת נפגע נוסף למעגל הנפגעים על ידי שב"ס, החל מילדיו של האסיר המנועים מלהתקרב אליו בבית הכלא, עובר בבת זוגתו המנועה מלהתייחד

¹ עורכת דין במרכז עדאלה, מאמר זה פורסם בעיתון הארץ בשפה העברית ב- 6 בפברואר 2005

איתו כשאר נשות האסירים הפליליים וכלה בעורך דינו המנוע מלפגוש אותו בתדירות המתבקשת לצורך ייצוגו.

אבל הכנסת כמנהגה נהגה ; התעלמה מכל אמירותיו של בג"צ בדבר חשיבותה ועליונותה של זכותו של האסיר, ובחרה במקום זאת לקדם חקיקה ראשית שמכוחה ניתן יהיה לפגוע באותה זכות, בתקווה שהפעם תיחסך ביקורת שיפוטית. אותה גברת עם שינוי אדרת. זו העת הנכונה למאבק צודק ומשותף של לשכת עורכי הדין, הסניגוריה הציבורית וארגוני זכויות האדם בארץ למען הגנה על זכויות האסירים וסניגוריהם.

הכותבת הנה עורכת דין בארגון עדאלה.